

ГУСТАВ ЈЕ КРИВ ЗА СВЕ

ПОЗОРИШТЕ „ДЕЖЕ КОСТОЛАЊИ”

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ SZÍNHÁZ SUBOTICA

ПОНЕДЕЉАК, 28. СЕПТЕМБАР

ALL IS GUSTAV'S FAULT

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ SZÍNHÁZ SUBOTICA

MONDAY, SEPTEMBER 28TH

Концепт и режија: КОКАН МЛАДЕНОВИЋ
Драматуршкиња: КОРНЕЛИЈА ГОЛИ
Композитор: АРПАД СЕРДА
Сценографкиња: МАРИЈА КАЛАБИЋ
Костимографкиња: МАРИНА СРЕМАЦ
Маске: НЕНАД ГАЈИЋ
Дизајн светла: РОБЕРТ МАЈОРОШ
Консултант: ИГОР ГРЕКСА

Concept and direction: KOKAN MLADENović
Dramaturge: KORNÉLIA GÓLI
Composer: ÁRPÁD SZERDA
Set design: MARIJA KALABIĆ
Costume design: MARINA SREMAC
Mask design: NENAD GAJIĆ
Light design: RÓBERT MAJOROS
Consultant: IGOR GREKSA

Улоге

Cast:

ДАВИД БУБОШ
БОРИС КУЧОВ
ГАБОР МЕСАРОШ
ИМРЕ ЕЛЕК МИКЕШ
КРИСТА СОРЧИК

DÁVID BÚBOS
BORISZ KUCSOV
GÁBOR MÉSZÁROS
IMRE ELEK MIKES
KRISZTA SZORCSIK

Представа траје 1 сат и 30 минута

The play is 1 hour and 30 minutes long.

РЕДИТЕЉ

Сви смо ми помало Густав

„Ми смо измислили петнаестак нових епизода *Густава*, и направили Густава који се 50 година након што је измишљен налази у новим околностима, у постидеолошком друштву, у коме се не сналази, и коме доприноси својим нечињењем. Тај Густав живи у свом малом свету, и када има жеље, оне су углавном малограђанске и у вези са личношћу, личношћу удобности, са нечим што само њему може да направи бољитак. За разлику од оног Густава и оног времена, садашњи Густав, као и сви ми уосталом, нема никакво осећање колективног добра и колективне свести. Општи бољитак је проглашен неким ружним заостатком из времена социјализма, као и то да је лична срећа неодвојива

од колективне среће, да лични успех не може да се мери неуспехом других већ треба да буде део колективног прогреса и успеха. Постали смо неки себични људи који када желе, желе да имају само за себе, и да њима буде добро. То нас је претворило у Густаве који су тако компатибилни са овом представом и са нашим данашњим временом”, каже редитељ Кокан Младеновић у разговору за *Полиџику*.

„Времена су се променила до те мере да је Густав, као суштински малограђанин, постао личност која се пажљиво чува да не донесе никакве одлуке, сигуран глас свих режима и свих партија”, наставља редитељ.

„Основна теза представе је управо то да је Густав саучесник у злочину који је извршен над његовим животом. Он пристаје да

ради за мању, па онда за још мању, па онда за понижавајућу плату. Његов кукавичлук, његова неспремност да преузме одговорност за свој живот чини га, парадоксално, саучесником, у злочину који је извршен над његовим животом. Нису други криви Густаву што му је тако како јесте, Густав је, ако ништа друго, добрано помогао да му униште живот.”

Александра Исаков (Полиџика, 19. 12. 2019)

Кокан Младеновић (Ниш, 1970)

Дипломирао на Катедри за позоришну и радио режију Факултета драмских уметности у Београду, у класи Мирослава Беловића и Николе Јевтића (1995). Режира разноврстан репертоар, са богатом палетом аутора, од античких, ренесансних, барокних, модерниста, до савременика (избор): Есхил (*Оковани Прометеј*), Аристофан (*Лизистрата*), Шекспир (*Ботојављенска ноћ*, *Сан летње ноћи*, *Укроћена торойад*, *Ромео и Јулија*), Сервантес (*Дон Кихот*), Тирсо де Молина (*Севиљски заводник и камени тоси*), Бомарше (*Фиџарова женидба*), Ибзен (*Пер Гинт*), Булгаков (*Мајстор и Маргарита*), Хармс (*Случајеви*), Мајаковски (*Облак у јанталонама*), Мадач (*Човекова трагедија*), Ларс фон Трир (*Дојвил*), Горан Стефановски (*Баханалије*)... Режирао је дела готово свих значајних домаћих аутора различитих генерација: Александар Поповић (*Развојни џуџ Боре снајдера*, *Мрешћење шарана*), Велимир Лукић (*Афера недужне Анабеле*), Слободан Селенић (*Ружење народа у два дела*), Вида Огњеновић (*Како засмејати тослодара*, *Је ли било кнежеве вечере*), Душан Ковачевић (*Маршоници тиче јочасни крућ*, *Балкански шћијун*, *Сабирни ценшар*), Љубомир Симовић (*Пушјујуће јозоришће Шойаловић*), *Маја Пелевић* (*Ја или неко друћ*, *Поморанџина кора*), *Милена Богавац* (*Јами дистрикт*)... Драматизовао или адаптирао дела Толкина, Горана Петровића, Слободана Селенића, Мирјане Новаковић, Иве Андрића... Режирао мјузикле *Чикао*, *Коса*, *Зона Замфирова*. Често, поред режије, потписује и драматизацију или адаптацију дела.

Био је уметнички директор Позоришта „Дадов“, стални редитељ и уметнички директор Народног позоришта у Сомбору, директор Дrame Народног позоришта Београд, управник Атељеа 212.

Представе су му побеђивале на свим фестивалима професионалних позоришта у Србији као и на значајним фестивалима у Мађарској, Румунији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Црној Гори, Македонији.

Добитник је награде „Бојан Ступица“, Стеријиних награда: за режију – *Јами дистрикт* (2018), *Каролина Хојбер* (2019), за адаптацију – *Афера недужне Анабеле* (1998), *Ружење народа у два дела* (2000), за драматизацију – *Ојсага цркве Свејој Сјаса* (2002), награда „Нови Тврђава театар“ (*Дојвил*, 2015) као и других значајних награда на фестивалима у Србији (Ужице, Јагодина, Вршац, Параћин, Неготин, Зајечар) и у региону.

Белав, ружан и средовјечан, Густав (или Gusztáv) појавио се у нашим животима кратко након Титове смрти. Стари момак и усидјелац, инфериорни муж страшне дебеле жене, залудни љубавник који никада неће прећи праг властитог спола, Густав је из вечери у вечер и из епизоде у епизоду мијењао улоге, или је мијењао моделе једнога истог губитника, чије је губитништво увесељавало радне људе и грађане на мађарској државној телевизији шездесетих година, да би се онда изнебуха појавио и у југославенској телевизијској шеми, вјеројатно откупљен у пакету с играним ремек-дјелима мађарских филмских класика, да попуњава рупе у програму и послужи умјесто интермеца. Цртани филм за одрасле! То се на оним телевизијама није показивало. Па још из земље реалног социјализма. Тко би такво што хтио гледати? И тко би свој живот мјерио Густавовим мјерилима?

Чиновник у великој твртки с много запослених. Још један у дугоме низу бирократа, исмијаваних у филмским и књижевним комедијама еуропскога истока, половином двадесетог стољећа. Полтрон, слабић, уплашени мали човјек који настоји остати невидљив пред директором, крупним наочарцем у црноме одијелу, али му то не полази за руком. Разоткрију га

и наругају му се или сам пред собом испадне јадан и биједан. Густав никад не побеђује. Његово је губитништво витешко и вјечно. Постоји да би губио. Таква му је улога, а он је игра с оном бесмртном ведрином јунака цртаног филма који своју егзистенцију свакога дана започиње испочетка, као да онога прије није било. Густав се ничега не сјећа. Његов живот био би пакао када би се чега сјећао.

Миљенко Јерговић

КРИТИКА

ГУСТАВИМА ГУСТО НАСЕЉЕНИ

У представи *Густав је крив за све* Густав је мултиплициран, група Густава је на сцени, јер, поручује нам Кокан Младеновић: Густав – то смо ми. Више је Густава на сцени са тим препознатљивим, помало уплашеним изразом на којем доминирају помало унезверене очи, препознатљиве у сваком случају. Маску је изврсно урадио Ненад Гајић.

Аутор концепта и режије Кокан Младеновић, који је представу поставио у суботичком Позоришту „Деже Костолањи“, полази од Густава, легендарног јунака анимираног мађарског филма којег је створио Јожеф Неп и који је одмах постао звезда. Серије ани-

мираних филмова о Густаву појављују се шездесетих и седамдесетих година прошлог века у Мађарској, он постаје веома популаран у делу света који се тада дефинисао као Источна Европа. И у Југославији га публика прихвата с једнаком радошћу.

Густав је нервозни чиновник, становник великог града чије битисање маркирају мрзовоља, досада, рутина која га изједа, једна врста баксузлука коју сам изазива управо сопственом мрзовољом... Густав је стваран у Мађарској у времену након револуције и сукоба са Совјетима, али као сваки јак симбол, а овде говоримо о Густаву као савременом становнику великог града тј. савременог света, он је јунак који лако кореспондира са наизглед толико другачијом данашњицом.

Редитељ Густава смешта у наше време и свет, маркира га дистопијом и показује нашег умноженог јунака који је, како редитељ каже, саучесник у сопственом убиству. Густав је онај грађанин коме је основно гесло да – савијени врат сабља не сече.

Користећи слепстик, елементе кабареа, напослетку обрађајући нам се практично без текста игром и музиком, коју глумци изводе на сцени (аутор музике је Арпад Серда и он од музике чини саучесника свих Густава, она је попут сенке која Густаве свуда прати), на тај начин показујући флексибилном како границу између глумаца и Густава тако и између нашег јунака и публике.

Драматуршкиња Корнелија Голи наративну нит која је подељена у више прича које се одигравају нашем јунаку успева поставити тако да су оне одигране без речи (и изворни анимирани филм одигравао се без речи, тек уз извесне ономатопеје и друге „нејезичке“ звукове) и кристално јасне ономе ко седи у публици.

Редитељ и ауторска екипа посебан нагласак стављају на не баш пријатну поруку: сви ми у публици, сви смо ми Густав. Ми смо онај који са свешћу о сопственом нечињењу наспрам, како друштва, тако и сопственог живота постаје саучесник у злочину. Једнако као што сте саучесник у злочину ако не пријавите кривично дело. *Густав је крив за све* нас најпре упозорава да је нечињење вољна интенција, а тиме и мисаона радња. Управо зато свест и мисао могу бити кривично дело, било да се јављају у облику дела, речи или саме мисли. Имати свест о злочину а

пристајати на њега је оно што чини ствар озбиљном. Несвеснима је, свакако, лакше.

Костим Марине Сремац који од сивог Густавовог шешира и чиновничког одела помера ствари ка дистопијском контексту и одело постаје готово црно, носи нешто гробарско у себи, Густава представља као једну од Бекетових креатура лишених и наде и утехе и мисли о избављењу.

Шешири у бојама, како каже редитељ, реферишу на Брехтово „одвођење жутих, црвених и свих различитих на које ми не реагујемо, а онда дођу по нас“. Једнако сценографија Марије Калабић маркира свет не само опустошен него и растројен на сваки начин, сведен на црни сандук који стоји на средини сцене.

Глумци Криста Сорчик, Габор Месарош, Имре Елек Микеш, Борис Кучов и Давид Бубош играју самосвесно у фином сагласју, као заправо једини активни и дакле – једини слободни. Управо због слободе да излазе из лика и враћају му се ту, пред нама, на сцени.

Приказујући оно што називамо *vita activa*, *Густав је крив за све* нас позива (како редитељ дословно на крају представе и поручује са видео-бима) да не седимо више у мраку. Не само да напустимо зону комфора него и да прекинемо да саучествујемо у злочину над сопственим животом, јер ћемо на крају за то одговорати. А уосталом: какав је то онда живот?

Интензитетом игре и тегобношћу атмосфере која се ствара на сцени која говори о протраћеном животу, *Густав је крив за све* доводи своју публику до осећања мучнине која је даље нагони да преиспита сопствени живот, одлуке и акције. Да га сагледа помно док је за то кадра и да одлучи да ли је спремна да га мења.

Наташа Гвозденовић (*Време*, 9. 1. 2020)

Тутуруту ту или ти Ко је овде Густав?

У суботу се на сцени позоришта „Деже Костолањи“ у Суботици одиграла премијера ауторског пројекта Кокана Младеновића

Густав је крив за све, у ком главну улогу има родно мађарски, али светски познат цртани лик – Густав.

Он је сиви службеник, држављанин, радник кога израбљују, идеалиста, слуга режима, који од свог живота прави једноличну атмосферу која га чини дубоко несрећним. Иако је на тренутке прави Калимеро што се тиче неправде, Густав ипак не успева да се ухвати у коштац са данашњим светом и остаје тужан и преплашен пред опорим становништвом испред себе. Петоро глумаца представе *Густав је крив за све* носе маске Густава, јасно нам стављајући до знања да смо сви ми понаособ Густав и да живимо у ужасном времену у ком влада новац, док је главно оруђе вођа и „људи“ изнад нас – страх, односно фобија од живота. Убеђени да нам је довољно тачно толико колико имамо, углавном ситно, и ми, исто као и главни лик, бивамо израбљивани на послу, увек нам фали један папир где год да одемо, капиталистички вртлог говори нам да све морамо да купимо и имамо... И онда на крају, шта имамо? Све осим нас. Све осим сопствене личности која се заменила колективном паранојом и анестезираношћу, те једноставно само служимо систему као бројке и сами идемо пред ноге својим владарима, без икакве трунке разума. Саучесници су исти као и ми сами, пресликани по навикама, логици, размишљањима, што понекад даје осећај лагодности, а понекад осећај стрепње. Али, знајући да смо сви ми као такви Густав, а Густав је крив за све, колико времена треба да признамо кривицу и сазнамо ко смо?

Кроз низ кратких али ефектних сцена, малтене колико трају и саме епизоде *Густава*, имамо прилике да на сцени позоришта „Деже

Костолањи“ видимо истраживачки театар, у ком глумци играју на средишњем делу сцене, док се са леве стране налази сто са различитим предметима који производе звукове током представе, а са десне камера повезана са видео бимом, која више служи као графоскоп, да нам приближи шта се дешава са Густавовом околином и у какве невоље он упада. Предмети коришћени за производњу звука су плејаде штапа и канапа, на пример: ручне мутилице и металне чаше, вода, велики напуњен ваљкасти предмет који производи звук кише, балони или циркуске звиждаљке итд. Врхунац су ономапојејски звучни ефекати максимално искоришћени као Густавове реакције или дешавања. Глумци сами одлазе за креативне столове и мењају се током представе, те понекад делује као да су техничка подршка представи. Поред сјајних, креативних решења до којих су дошли, екипа представу изводи без иједне једине речи, кроз покрет, пантомиму, плес и акробатске вештине. Сцене су постављене слично колико трају и епизоде цртаног филма, динамично, али такође као и у цртаном, без главног сукоба са приказаним последицама. Иако су сцене довољно кратке да дају јасан увид у Густавову грешност, односно анестезираност, аутор и екипа представе су на врло прецизан начин посведочили друштвеном мраку из којег се најгласније чује „Тутуруту ту“ и поред свих опозиција, слободног мишљења и усправљене кичме. „Тутуруту ту“ излази из телевизора, ормана, фрижидера, славине, па чак и WC шоље, а ти си само један мали саучесник којем није дозвољено да мисли и осећа.

Премда смо од Кокана Младеновића навикли на друштвено ангажоване представе, ово није једна од оних која ће те бацати на земљу, шамарати или силовати смислом, већ је доста умерена и темпом и енергијом, наизглед једноставна, али интелигентно одрађена и довољно тиха да је управо тиме можда и ефектнија од гласовних понављања шта смо, ко смо и где смо. Сви смо Густав. Сви преживљавамо „Тутуруту ту“ и мрак на више фронтова, али да ли смо спремни да ствар узмемо у своје руке и будемо људи? Они прави? Они који се залажу за своје идеале, који иду до краја за својим сновима, који одговорно приступају својим делима? До када ћемо бити криви за све без иједне једине последице?

Катарина Ђоковић (*hocupozoriste.rs*, 23. 12. 2019)

DIRECTOR

КОКАН МЛАДЕНОВИЋ (Niš, 1970)

He graduated from the Department of Theatre and Radio Directing of the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, in the class of Miroslav Belović and Nikola Jevtić (1995). He has directed a varied repertoire, with a rich palette of authors, ranging from the Ancient Greeks, Renaissance, Baroque, modernists to the contemporaries. He has directed works of almost all major local authors from different generations: Aleksandar Popović, Velimir Lukić, Slobodan Selenić, Vida Ognjenović, Dušan Kovačević, Ljubomir Simović, Maja Pelević, Milena Bogavac, etc.

He was the art director of “Dadov” Theatre, resident director and art director at the National Theatre in Sombor, director of the Drama Department at the National Theatre in Belgrade, general manager of The Atelje 212 Theatre.

His plays have won at all professional theatre festivals in Serbia, as well as at important festivals in Hungary, Romania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Montenegro, Macedonia.

He won the Bojan Stupica Award, a number of the Sterija Festival Awards (for directing, adaptation and dramatization), the Novi Tvrđava Teatar Award, as well as other significant awards at festivals in Serbia (Užice, Jagodina, Vršac, Paraćin, Negotin, Zaječar) and in the region.

REVIEWS

FILLED WITH GUSTAVS

The director incorporates Gustav in our time and our world, denotes him with dystopia and presents a multiplied hero who is, according to the director, an accomplice in his own murder. Gustav is the citizen whose main credo is that a bent neck does not break the straw.

Using slapstick, cabaret, and finally talking to us basically without words, relying only on dance and music performed by the actors (the author of the music is Szerda Árpád, and he turns the music into every Gustav's sidekick, a kind of a shadow that follows Gustav everywhere he goes), they show us how flexible the border between the actors and Gustav is, but also between our protagonists and the audience.

The dramaturge Góli Kornélia manages to set the narrative line divided in several stories that feature our title hero so that they are performed without using words (the animated short cartoon was also silent, with only certain onomatopoeia and other “non-linguistic” sounds) but is also crystal clear to anyone sitting in the audience.

The director and the rest of the creative team accentuate a not so pleasant message: every single one of us in the audience, we are all Gustav. We are the ones who become an accomplice in a crime by not acting out towards society and ourselves. Just as you are guilty of a crime if you do not report it. *All is Gustav's Fault* first warns us that doing nothing in a voluntary intention, hence an intended act as well. That is why a mind and certain thought can turn into an act of crime, whether they are in the form of acts, words or thoughts themselves. Having a sense of a crime and still agreeing to it is what makes things serious. Those who do not understand that certainly have it easier.

Marina Sremac's costumes take Gustav's grey hat and his clerk outfit and move them into a dystopian realm, so that the outfit becomes almost black with a hint of a gravedigger's outfit, presenting Gustav as one of the creatures from the Brechtian theatre who have lost hope and comfort and thoughts of escaping.

Colorful hats, according to the director, refer to the Brechtian concept of “first they came for the yellow, the red, and everyone else we do not speak out for, and then they come for us”. Equally, Marija Kalabić's scenography denotes the world that is not just devastated, but also deranged in every

possible way, limited to a black coffin placed in the middle of the stage.

The actors – Szorcik Kriszta, Mészáros Gábor, Mikes Imre Elek, Kucsov Borisz, and Búbos Dávid – act in a self-reflecting manner, in a gentle coherence, as the only ones who are active and therefore – the only ones who are free.

Through the intensity of the performance and the difficulty of the atmosphere created on the scene that speaks about a wasted life, *All is Gustav's Fault* brings the audience to the sense of sickness that still pushes it to question its own life, decisions, and actions. To take a long hard look at its life while it still can, and to decide whether it is ready for changing it.

Nataša Gvozdenović (*Vreme*, January 9th 2020)

TUTURUTUTU TU, OR WHO IS GUSTAV HERE?

Using a sequence of short but effective scenes, almost as short as the episodes of *Gustav*, we have a chance to witness, on the scene of the Kosztolányi Dezső Theatre Subotica, an investigative theatre where the actors stick to the middle of the scene, while on the left, there is a desk with different objects that create sounds during the play, and on the right, there is a camera connected to a projector – more of a graphoscope – that shows us Gustav's environment and his troubles. The objects used to create sounds are a plethora of simple items, such as whisks, metal glasses, water, a cylinder-shaped object that mimics the sound of the rain, balloons, circus whistles, etc. The peak of those sounds is the onomatopoeia that presents Gustav's reactions or actions. The actors walk towards the creative desks and change during the performance, which sometimes looks like they belong to the staff of the play. In addition to amazing and creative solutions they have reached, the cast performs without uttering a single word and relying on the movement, pantomime, dance and acrobatic skills instead. The scenes are as short as the episodes of the cartoon and are just as dynamic, but, just like the cartoon, without the main confrontation and consequences. Though the scenes are short enough to present Gustav's sins, or his state of anesthesia, the director and the cast, in the most precise way possible, testify today's social dark where a “Tuturututu tu” sound is the loudest, regardless of the opposition, free speech and heads held high. This “Tuturututu tu” sound comes from TVs, closets, fridges, faucets, and even toilets, and you are just a tiny accomplice who is not allowed to think and feel yourself.

Katarina Đoković (*hocupozoriste.rs*, December 23rd 2020)